

Nada
Zaborovič

Tvoja stran neba

(odlomek)

Saj konec koncev danes nihče več ne bere dolgih reči. Tudi tvojega dnevnika ne bi, Ana.

Da ga ne bi, Tani?

Zabavno. Mar naj bi ga želeli brati? Saj imajo oči komaj za kakšno razglednico iz tujine, tisto že. Pa še podpisa se jim ne ljubi razvozlati. Kot bi jim bilo vse zmerom bolj nadležno.

Seveda, kadar potuješ, se ti misli sučejo okoli nakupov pa na nič drugega, kaj šele na koga, ki bi bil željan tvojih pozdravov. Tako suhoparni so.

Zares.

Sicer je pa večja usluga, če namesto pozdravov prineseš kaj malega, kaj posebnega. Danes je po svetu toliko lepih reči.

In ljudje tako radi letijo na vse štiri strani neba, Ana.

Da, radi.

In tedaj zelo malo mislijo na tako imenovane soljudi, kajne, Ana, pa četudi so njihovi najbližji ljudje.

Vendar mislim, da bi utegnil biti moj dnevnik čisto zanimiv, Tani. Ne izbij mi ga iz glave, kar zatrapala sem se vanj in če verjameš ali ne, že pri dvajseti strani sem.

Nikar ga ne lomi, no, pravi Tani naveličano, za koga pa še njegovo lastno pisanje ni bilo zanimivo, kaj. Pa drugi? Na tiste reveže nič ne misliš? Si lahko predstavljaš, kakšno napoto jim pomeni nova izvirna knjiga? Nekako spodobilo bi se, da bi si jo kupili, po drugi strani pa jim je žal tistih dinarčkov in časa, ki bi ga porabili zanjo. Slaba si v računih in tako imenovanem dušeslovju današnjega človeka, Ana.

Mislim, da si se združila z vsemi mojimi nasprotniki, kot ena izmed slanih minulih pomladi.

Seveda. Seveda sem slana, ki bo požgala večino tvojih vijolic, da bodo strupeno črne spet postale zemlja, Ana. Vijolice nimajo dolgega življenja, verjemi mi. Vodo potrebujejo, vode pa ni zmerom dovolj.

Človek si mora zaježiti to večno izlivajočo se vodo, da ne bo samo odtekala, da je bo kaj ostalo v kotanji in si boš lahko vsaj oprala kako malenkost, si umila obraz in roke, obraz in roke se strašno rade umažejo, že če pomisliš, koliko je treba ponarediti z rokami in kaj vse se prime obraza. Res, voda mora biti pri roki, pa tudi da se je napiješ, voda in sonce pomagata, sonce posuši mokroto.

Tani je zelo vitka in govori zelo malo, misli pa zelo veliko. Rada je sama in kdo ve, kdaj bo imela koga zares rada, morebiti ni iz takega testa, da bi bila ustvarjena za ljubezen. Ampak kar pove, dokazuje, da ni odmaknjena ničemur.

»Saj ti hočem samo dobro in nič drugega,« pravi z rahlo zadirčnim glasom kot zmerom, kadar ji gre čisto malce na ginjenost, se pravi, kadar čuti v grlu solze, pa ji je zaradi tega zoprno, da bi ji ne moglo biti bolj.

»Veseli me, ker vidim, da mi hočeš zares dobro in ker ti je kaj do tega, da bi mi hotela.«

»Nikar spet ne filozofiraj, izkoplji se iz tega, danes to ni več sodobno in tvoja napaka je ravno v tem, da se ne moreš otresti stare navlake.«

»Hvala, Tani, ko boš to ponovila dovoljkrat, me bo ozdravilo in izučilo, morebiti bom potem po tvoji meri.«

»Za taščo si še kar prijetna ženska in sploh še za las nisem upala, da me bo doletela pri tem takšna sreča, kot me je,« potisne tisto, kar jo muči v grlu še zmerom, nekam globlje, se prevali na zračni blazini enkrat ali dvakrat in si pokrije z laktom obraz.

Mislim, da želi imeti zdaj mir. Da je izključila nazadnje tudi mene iz svojega bivanjskega kroga. Morebiti bo zadremala.

Morje pljuska ob zagamano čer ob najinih nogah, tla so razpokana in mreže negibno čemijo kot osivele in odslužene starke na svojih stoljih.

Čas jih je načel.

Morebiti bi hotela namigniti, da je s tem tako kot z ljudmi. Kot s teboj. Ni dvoma, da te še kako mika.

Tani ima prav. Do pičice prav. Če boš zametaval svoj dragoceni čas, kolikor ti ga je še preostalo, za take primerjave, ne prideš nikamor. Mreže so krhke od starosti, videti je, da bodo vsak čas popokale, zdaj pa končno zares.

Seveda nikoli ne popokajo. Za to že poskrbijo ribiči tod naokrog. Samo tako primerne so za jalove čustvene zaplete, primerjave in željo po preteklosti.

Aha. Prav vsiljuje se ti, ta preteklost, zagrabiš jo in se je okleneš. Moraš jo imeti, jo obvladovati. Potem se ti šele zdi, da nisi živel brez haska.

Traparija, bi rekla Tani. Kadar prideš do točke, ko se lotiš tega, si zgubljen. Tako rekoč skoraj izgubljen. Ana, in ti si natanko na tej točki in če se daš izigrati tej tako imenovani preteklosti, je s teboj fuč. Razumeš? Zunaj si. Hočeš to? No, saj sem vedela. Nikar potem ne sili in ne rini. Ostani lepo v sedanjosti, požvižgaj se na tisto za svojim hrbtom.

Toda Tani, bi rekla jaz, saj takole pa vendarle ne moreš odrezati nečesa, kar živi s teboj vsa leta.

Ne moreš? Seveda ne moreš, če si zmešana. Upam pa, da nisi, vsaj še ne povsem. Zato pa.

Obrnila bi se na bok, na svoj strahovito ozki bok, si natančno ogledala čudovito negovane nohte, ki si jih utegne negovati, česar jaz nisem mogla, ker nisem utegnila, potem bi si še malce potegnila bikinke navzgor, tako da bi ostala pravzaprav samo še komaj opazna ozka blede zelena črta, oprsnik pa ji že tako ni več v napoto, ker ga preprosto odlaga.

Kaj bi ji odvrnila?

Bi ji lahko kaj?

Radi leživa in si vrževa le tu in tam kakšno besedo. Vse, skoraj vse sva si povedali že nekoč. Morebiti največ lani ob tem času, ko sva prvokrat letovali skupaj.

Morebiti pa v drobcih, po odlomkih, že nekoč v šoli, ko smo vadili recitacije za šolske proslave in je Tani bila najboljša, pravzaprav edina nadarjena. Človek jo je moral imeti rad, kajti bila je zmerom zelo neposredna. In odkrita. Skoraj povsem.

Veliko nasploh ni bilo treba govoriti, ker je znala strniti besede, zbrati drobce v urejeno zaporedje, ki je imelo izrazit rep in glavo.

Največ sva mislili. Vsaka zase.

Mislili sva kar tako tja v tri dni, ker je sijalo sonce in ker sva čutili, da se imava nekako radi. Ali bolje, da sva si naklonjeni, čeprav se nama hkrati tudi nikoli ni dalo podrobneje razvozlati to reč. Kadar sva domislili vse, kar naju je trenutno stiskalo, sva ležali in predli kakšen jalov, suhoparen in morebiti nepovezan pomenek, toliko pač, da naju naši sosedje ne bi sumničili, da se ne marava. Ti sosedje so se prištulili vsak dan ob istem času, na srečo dovolj pozno, da sva se že naužili zraka, sonca, vode, miru in molka.

»Pisala si obupne šolske naloge, veš,« sem rekla, ko je prva sosedja že na dolgo in široko razložila drugi (ta stanuje tudi letos v domu na naši levi strani in je tradicionalno neobzirna, vendar ji tega ne morem zameriti, ker je neumna), kako imenitna učenka je njena hčerka (in tudi tej dragi sosedji ne gre, da bi zameril, ker je ne samo butasta, pač pa tudi omejena), zlasti še pri jeziku, tam piše prekrasne spise, človek kar ne bi verjel — pa res ne bi, sva mislili hudobno in veselo s Tani.

»Vem, saj si mi tudi podarjala tiste lepe ocene, veš,« me je rahlo posnemala. Neutegoma sem padla v zanko.

»Ničesar ti nisem podarjala, ni bilo vredno, da bi ti, ker bi tega ne sprejela.«

Spreletela jo je prijaznost, ker se ji je posrečilo.

To je bilo lani.

Zdaj pa me neskončno mika, da bi jo vprašala, zakaj si je izbrala našega Anka, tega navihanega in neskončno čustvenega fanta.

Če misliva obe isto, potem je pač bolje, da molčiva in ne vlečeva na dan nikakršnih besed.

»Imaš rada svoj poklic?« navržem, da bi mi ne ušla neprevidna beseda.

To se mi dogaja.

Celo zelo pogosto.

So dnevi, ko odhajam z najboljšo voljo, vsa presvetljena v svet, v beli dan, nagovarjam znance, toda povzročim kisle nasmehi in dolge obraze.

Kajti, če jih povprašam, ali so zdravi, so užaljeni, če že ne ogorčeni, saj so mi že stokrat povedali, da jih tlači mōra, daje protin, trga po nogah, preganja migrena, muči kašelj.

Če pa jih ne povprašam, je odmev enak, obrazi natanko takšni kot pri mojem nasprotnem ravnanju, pa imaš hudirja!

Ampak če molčim in skušam smukniti kar tako mimo njih, je zamera še večja in zato raje usekam, kakor mi pade na pamet, saj, ugotavljam, nekega dne bom že naletela s pravimi vprašanji na prave ljudi.

Žal se mi to še ni primerilo, vendar je upati edini smisel in potemtakem ga je treba gojiti, si dopovedujem.

Vprašanje o imeti ali ne imeti rad svoj poklic je eno izmed najbolj bedastih vprašanj nasploh. Že vidim, da sem padla v jamo, ki sem jo izkopala sama, pa ne zase.

»Ga imaš rada ti?«

»Tako rekoč že,« zazeham in pogoltnem zadnjo izjavo leve sosedice, medtem ko Tani pod svojim slamnikom z velikanskim obodom brodi s pogledom čez mreže, po svižu, razpokani poti ob robu, po nebu.

Tani je umetnica.

V gimnaziji je norela za nastopi, prepričana, da ga ni poklica nad igralskim. Zdaj dela honorarno, dokler ne bo imela v žepu diplome, in molči kot riba, kadar bi ji kdo hotel iztrgati skrivnost njenega potikanja po odrih, kajti veliko potuje in gostuje.

»Imam fantastičen načrt,« samo malomarno navrže, kadar Anko le malo preveč in prevztrajno dreza vanjo. »Dokler ga ne uresničim, ni vredno počene pare nategovati sanje in upe in vso to traparijo.«

Anko je brezupno zatrapan vanjo. Prava smola, če pomislim.

»Vsi se tako pehajo za poklicem, ker jim pomeni samo denar,« zateguje Tani, oči so ji še bolj poševne kot običajno, morebiti si jih je zanalasč tako pripravila, ker pričakujeva Anka. Se pravi, pričakujem ga hrepeneče samo jaz, Tani, ki bi jo lahko brez bojazni vtaknil v kakšno vzhodnjaško skupino, je morebiti vseeno.

»Meni pa ni za denar, veš, rada bi samo izpeljala tisti svoj načrt,« zine Tani nepričakovano.

No, seveda, zakaj pa naj bi ji tudi bilo kakorkoli za denar. Saj ga ima dovolj. Se pravi, Anko jo oskrbuje z njim. Anka pa oskrbujem jaz in krog je lepo sklenjen.

»Tako si nas tudi učila v šoli,« leno navrže, ker je dovolj prebrisana, da zmore uganiti moje misli. Zakaj tudi ne bi bila sposobna dobro sklepati, saj se je morala nalesti nekaj od mene in nekaj od Anka.

»No,« zategnem.

Sosedji sta se potešeni ulegli na ležalne blazine, zatorej bi ne imelo smisla pričeti pridigati.

Razprostrem molk čez naju.

Naj si priznam, da sem videla v Tani njenega očeta, ali ne?

V takšnih poletnih dneh med mrežami je nespametno obujati spomine. Čisto nepredvideno in nepričakovano ti zdrsne delček resnice iz ust in imaš vraga. Ne, Tani bi bila poslednja, ki bi ji namignila, kako me je mikalo vikniti tisti dan, tisti jesenski dan, ko je stopila v razred, se predstavila in sem se zazrla v obraz, kot izrezan iz nekega drugega obraza, obraza iz davnih let, obraza, ki so mu stale na čelu smrtne srage, kot bi ne bilo mogoče storiti ničesar, zares ničesar ne. Samo stala sem in stala, zrla v ta obraz, zadaj so bili grobovi in so bile jame in nad vsem se je razprostiralo pusto sivo zimsko nebo.

Prav tako pusto so šli tedaj mimo mene odmevi strelav. Pravzaprav je bilo, kot da se nimam zavedati ničesar, ker je vse to čisto zunaj mene, tam onkraj, kamor ne sodim

Kako smo ostali živi.

Zelo počasi, zlogovaje, sem prebirala ime Taninega očeta. Kakšna pomota neki. Takšnih pomot ni. To je bil Bogdan in grozovito me je mikalo, da bi vprašala dekle, kako to, da je prišla sem, na mojo gimnazijo, v naše mesto, saj bi morala biti nekje zelo daleč, zunaj našega sveta, na drugem koncu poloble.

Seveda ne vprašaš nikoli po takih rečeh.

Hkrati pa je le bilo nekako umljivo, ker je tukaj. Kot da sem vsa leta čakala, da se primeri tudi kaj takega. Saj je nemogoče, da bi ne videla nikoli več obraza, ki je bil naslikan na tiralicah in je pod njim bilo napisano ime Taninega očeta.

Počasi so odplavali kosci spomina in zvenkljaje spolzeli po podu, kot neenakomerne črepinje, nalomljeni odmevi zvona, ki je pritrkaval, kot je bila v vasi navada, kadar je šlo zares narobe.

»Moj oče me je poslal sem, ker želi, da bi v redu maturirala, doma, ne na tujem. Nadalje sem prepričana, da je nekje izvedel, kar se mu je zdelo silno pomembno, nekaj takega, kar je v mojo korist in voda na mlin za mojo imenitno prihodnost, vendar v tej reči ni bil posebno jasen, jaz pa tudi nisem dregala vanj. Požvižgam se na take očetovske zvižaje in slepila, s katerimi očetje slepijo svoje obupano ostarelo očetovsko srce, ki po vseh brezupnih poskusih stori nazadnje kaj prav neumnega, med drugim to, da porine edinko v internet v slepi veri, da bo pririnila do mature. »Tani se je očitno dobro zabavala.

»Prepričan je, da moram na nekakšno akademijo, za katero je vnet on sam.«

»In ti?« sem vprašala.

Pomežiknila je, zgrabila dokumente, ki sem jih ji vrnila lepo poravnane in zložene, kar počez, in rekla: »Tudi mene mika akademija, pa ne tista kot njega,« in smuknila na hodnik. Potem se je vrnila in vrgla skozi vrata zbornice: »Pri naših izseljencih sem recitirala in sploh nastopala.«

Povedala je brez zadrege in tudi brez samovšečnosti. Preprosto iz čiste radosti, ker je za to nadarjena.

Krotila sem željo, da bi zinila, kar me je gnalo vprašati.

»Kar vključi se, pravkar pripravljamo recital za proslavo dvajsetletnice šole,« sem neopazno prijazneje rekla, kot sem nameravala.

Če je bilo nespamentno, da je Anko ozvočil dvoranico, je pač bilo. Je bilo pametno, da sem skočila za Bogdanom po poledenelem snegu in mi je spodrsnilo, tedaj, pred — no, pred zares veliko leti, ko mi ni bilo še sedemnajst let?

Dolgo sem premišljevala, naslonjena nad matičnim listom, preden sem s posebno lepimi črkami in previdno, da bi se ne zmotila, kot je pač moja navada, izpisala Tanin priimek, očetovo ime, poklic, starost, vse, kar je treba.

»Jaz pa te bom klical kar Ana,« je rekel takoj, neutegoma, ko sva se bila seznanila,« kajti Stana sploh ni lepo niti primerno ime za ilegalko. Mora biti pa že kratko in tako rekoč udarno. Danes že.«

Nisem mogla biti užaljena, tudi če bi želela biti.

»Prosim, da me tudi vi kličete Tani, kajti tako sem se klicala, ko sem bila majhna. Kakšno ime pa že to je, Stana, kajne. Toda oče se je samo smejal, če sem ga zaradi tega zmerjala, mislim zaradi takšnega pomanjkanja domišljije. In okusa seveda.«

»Da,« sem rekla, »Tani zveni prav čedno. Tako eksotično. Saj tudi si ko kakšna Japončica.«

Srečno se je zasmejala.

»Kot bi slišala očeta. Ampak, mu pravim, zakaj pa si mi nadel tako trapasto ime, če sam raje slišiš, da sem Tani? Ampak očetje so pač zastareli in starosvetni in staromodni in starokopitni in sama sreča, da mi danes nismo več takšni.«

»Me veseli, da si tako razgledana,« sem rekla.

»Jaz svojemu otroku že ne bi prilepila take znamke,« je navihano zafrknila nosek.

Včasih Anko naskrivoma ogleduje slikanice, ki jih hrani iz najnežnejših let, in tedaj mi je rahlo hudo.

»Poklic, praviš, da ti je pri srcu,« ponovi Tani s temnim glasom in si poravna krajce slamnika, da zakrije oči. Morda se ji navihano svetijo, ali pa jo moti kak žarek, ki se je zmuznil med mrežami do nje.

Mreže venejo v negibni tišini.

Izsušena zemlja molči.

Zrem razpoko in sklenem kot že doslej najmanj stokrat, da se ji bom oddolžila, jo zalila z vedrom vode, da bo rumeno rjava trdota razpadla v sipek prah in se, pomešana s tekočino, spremenila v blato.

Blato nam je segalo do kolen, nismo si ga niti več otesali, ker bi bilo brez pomena, volnene nogavice so ga prenesle nekaj časa, potem so se jele delati kepice, ki so se večale, postajale neznosne, Simon je zarjul, ko mu je poskus, da bi se prebil na trdnejša tla, spodletel. Sovražila sem blato, samo Bogdan se mu ni dal zapeljati in je ohranil mirno kri in hladnokrvnost.

Morebiti je robovje izsušenin veliko hujše; nekoč, ko to okusiš, vidiš in se lahko opredeliš, ker te nenehno ranjuje, reže te, da ti poka koža, kri lije curkoma, boli v dno srca.

Ampak blato te zadržuje, lepi te nase, ne moreš bežati.

Zeliš si edinole lepe, uhojene, trdne poti, ki te bo varno pripeljala do cilja.

Seveda imaš cilj.

»Imaš svoje cilje, veš, da hočeš prispeti nekam, otipati, toda ne vem, če je poklic tisti kažipot,« pravi Tani in si odmaši ušesa, da bi ne preslišala mojega morebitnega odgovora.

Mreže se zganejo.

Vetrič?

Po tako dolgem in napornem poletnem brezvetrju bi bil pravo olajšanje.

Potem sprevidim, da se je ribičinja, ki jih je tod naokrog nekaj od vojne sem, naslonila s čelom na drog in ga enakomerno maje; kdo ve zakaj počenja to.

Obe s Tani imava čudno navado. Preskakujeva misli, skačeva od dogodka do dogodka. Naprej, nazaj, kakor se nama porodi in kakor bi radi zaupali druga drugi čimveč. Ali tudi čimmanj.

»Zabavno, pravim,« sledi svojim mislim Tani.

Ne pravim zabavno, ker res ne vem, kaj ima v mislih to pot.

Po tistem, ko sva se dodobra seznanili, poznavava vsaj v glavnem navado druga druge.

Pred tremi dnevi sta z Ankom obhajala mesečnico poroke.

»Mesečnico?« pravi Tani začudeno.

Tako se zavem, da mislim tokrat za spremembo glasno.

»Obletnice še nista in kaj naj bi bilo drugega obhajanje meseca poroke?« se skušam izmazati.

Ker malce premišlja, utegnem preskočiti spet k mrežam in času, ki se imenuje neki mračen čuden dan, ko sem bežala stran od grobov, od smrti in sivega cerkvenega zidu.

»Kakšno ime pa sploh je Anko?«

Zadene me. Nekam v območje srca.

»Zakaj?«

Pri poroki naju je matiچار prav čudno gledal, veš. Zahteval je Ankovo pravo ime. Tako kot je moje Stanka, Stani. Pa ga mulec ni vedel. Ali pa se je naredil neumnega, tako da je stari moral odjenjati. In tako imava v listinah o poroki zapisano: Anko in Stani sta se. Pa tako naprej.«

»Si šele zdaj prišla do tega?«

Mogoče zazna v mojem glasu sled nečesa tujega, hladnega, ker ne odvrne nič.

Ne bi marala priznati, kaj skriva za tem sinovim imenom, ki se je prilepilo nanj le deloma po moji krivdi. Kaj pa komu mar, da je Anko morebiti Stanko ali najbrž celo Bogdanko, da pa me tedaj, ko sem navajala ti dve imeni, nihče ni podrobneje zasliševal, katero od obeh imen bo pravo in če sploh bo. Navsezadnje to nikomur nič mar in veljalo je vse doslej, da ne potrebuje drugega imena. Zadovoljili so se z Ankom, še v osnovni šoli se nihče ni obregnil nad to, za dečka nenavadno ime. Saj kaj pa bi že danes utegnilo zbuditi pozornost.

Zakaj se Tani počuti pri nas kot doma že od vsega začetka?
Zato, ker je nenavadno bistra, bolj kakor njen oče?
Ker je živela skoraj zmerom sama?

Najbrž človek ne more zaslutiti nekaterih reči. To me pomirja in tolaži hkrati. Celó veseli in napolnjuje z zadovoljstvom. Zdaj in poslej nikoli več ne bi marala, da bi Tani izvrtala karkoli tistega, kar nepreklicno sodi edinole v preteklost.

»Sicer pa, kot da je sploh le za drobec važno, »malomarno pripomni Tani in se prekobali na drugi bok. »Kaj že je takle matičar, ponavadi človek brez domišljije in sposoben samo zdrdrati znano besedilo. Važno je, da je ime meni všeč.«

In kot mimogrede pristavi: »In da je tudi moj oče prepričan o tem.«

»Oče?« pravim, kot bi me nekaj presunilo do dna.

»No, oče. Seveda. Oče,« pravi in mi kaže hrbet.

»Aha,« pravim jaz.

Zdaj sem vesela, da si kaževa hrbet.

»Saj ti je menda jasno, da ne morem kar tako zamolčati takega dejanja, kot je poroka njegove edine hčere z nekim Ankom?« namerno meša v meni ihto. »Saj ne gre, da mu ne bi povedala? Seveda ne gre. Ni si zaslužil, da ga vlačim po temi.«

Všeč ji je, če mi lahko bere levite.

Nasploh ji je všeč, če sem na begu, poraženka, ona pa napadajoča stran. Sicer pa je na najinem bojišču veliko dolgih razdobij negibnosti, zaležanosti.

»Saj je tudi Ankov oče dobil obvestilo,« pravim.

Vseeno, zdaj je že vseeno, ker ga je tudi Bogdan. Kaj pa že to pomeni danes. Ko smo zakopali stare spomine devet klatfer globoko. In nam ni nič bolj oskrunjenega in nepotrebnege, kot so stara in neumna čustva.

Tani s svojo bistrino začuti.

»Te spet kaj žulji?« se pozanima in mi zvito pomežikne, čisto jasnovidsko, prekobaljena na bok tako, da zre vame.

»Prelomila sta besedo,« pravim počasi.

»In kaj zato? Kdo pa jo dandanes še drži?«

Ta dandanes zategne izzivalno in do skrajnih možnostnih meja.

»Saj,« odvrnem.

»Nisem mogla zamolčati očetu. Užalila bi ga. Nekaj bi se odkrnilo v njem. Vem, da smo sklenili molčati. Ampak potem je Anko napisal svoje pismo in jaz svoje.«

Anko je zdaj gotovo že na dnu tiste svoje peklenske jame in jo meri podolgem in počez. Kaplje počasi curljajo po apnenčastih stenah in najbrž je natanko tako, kot si je zamišljal Dante za enega izmed svojih krogov pekla. Ali vic? Raja prav gotovo ne.

In kje je Bogdan? Na svoji ambasadi gotovo ne.

Ankov oče je v zraku.

V tem letnem času zmerom divje potuje.

Nekoč je bil priklenjen na zemljo.

Danes ga nič več ne veže nanjo.

Vendar se je Anku zdelo potrebno, da mu s svoje zemlje, ki je tako povezan z njo, pošlje pismo v njegov svet, med njegova prestopanja in kratke postanke na letališčih, vstopanja in odhode, ki jih prekinejo po trije tedni mirovanja na dolgih progah okoli sveta. Ankov oče pozna eno samo vrsto mirovanja, in to je letenje okoli sveta. Morda je to nadomestilo za tiste ure groze, ko je bil priklenjen na zemljo in je že postajal del nje.

Mreže lahko nihajo v vetru.

Bogdan se najbrž že zdavnaj več ne spominja pravega imena Ankovega očeta. In Ankov oče je pozabil na vse zemsko tam nad svojimi oblaki, pod modrim nebesnim svodom.

Zakaj neki sem čutila olajšanje, ko sta otroka po poroki sklenila svojo veliko odločitev zamolčati svojim očetoma, če vem, da je tako, kakor se mi pravkar zdi?

Morebiti pa se mi samo zdi in je resnica drugačna?

Prav zoprno nevzdržen občutek, da Tani bere moje misli in občutke.

»Če pride Anko nocoj na obisk,« pravim in se bojujem s samo seboj, da ne pokažem vriskajočega veselja, ker vem, da bi bilo Tani za nocoj ljubše, če ne bi predrvel s svojim razmajanim spačkom teh petdeset kilometrov, da bi naju videl. Za mene ne bo odmerjala, za sebe pa bi ji bilo ljubše, ker mora nocoj na vajo, Anku pa bi to naredilo kurjo polt po vsem telesu in to vsekakor ni dober znak. Najbrž bi se morala odreči svoji vaji za nastop na poletni prireditvi, to pa bi ji bilo preveč, saj je vsiljevanje tuje volje ali bolje, podrejanje tuji želji. In Tani je poslednja, ki bi pristajala zlahka na to.

Ta nastop se ji zdi bistvenega pomena.

Ves svet jo bo videl pred mikrofonom in morebiti.

No, morebiti bo komu všeč.

Komu, ki ima kakšno večjo besedo ali ki razdeljuje vloge.

»Misliš, da je zares tako?« mi uide.

»Vem, da je zares tako. Nočem, da bi po protekciji prišla naprej, toda nočem tudi gniti v zakotju, razumeš. Igralca morajo videti, slišati. Saj nas je kot pečka!«

Zdaj že nekaj malega vem o njenem očetu v letih po njenem rojstvu. Ne da bi spraševala sama.

Dopovedovala sem si, da imam že toliko ponosa ali kako že bi se temu reklo, čeprav seveda natanko vem, da tega tako imenovanega ponosa nimam v zvezi z Bogdanom niti za kanec, še toliko ne, kot je črnega za nohtom.

»Ko bi imela ponos, ne bi skočila name in me povaljala,« je rekel besno v tisti globeli čisto na dnu, kamor sva priletela kot po drsnici in se zarila v sneg, malce poškodovana, vendar živa, brez krogle v telesu.

»Sploh nobenega odnosa nimaš do junaške smrti, greš in naju takole zakotališ po tem pobočju, moj stokrat.«

Imel je osemindvajset let in je smrt bolj spoštoval, kot je menil, da ljubi življenje.

Zgoraj so vpili, streljanje je ponehalo, videla sva samo ozek pas sivega neba, videla sva ga, medtem ko ga nekateri drugi iz naše velike skupine niso več.

»Sebičnica,« je namrščeno odbil moje prilizovanje.

»Saj sem rešila vendar tebe,« sem končno vendarle zadirčno vrgla vanj.

»Zaradi sebe,« me je oplazil s svojimi vzhodnjaškimi poševnimi očmi tako mladostno sovražno, da sem si zaželela, da bi prišli po naju in naščuvali na naju najbolj krvoločne pse in bi bilo vsega konec tako grozljivo, kot si je to le mogoče zamisliti.

»Zakaj tako mračno gledaš?« me sprašuje Tani vztrajno in neodjenljivo, brez senčice tiste spogledljivosti, ki si jo je nadela, ko je samo sebe videla na TV z mikrofonom v dolgi, kot pajčevina nežni obleki, nekakšnem sodobnem burmusu.

»Kaj gledam tako?« bi rada zabrisala Bogdanov srditi glas, ki me je odpahnil na drugo stran globeli, mi potočil potok solza in tajal sneg. Bila sem nesrečna kot nikoli poprej in samo dvakrat pozneje.

»Kakor bi se ti,« počasi, preudarno pravi Tani, kot bi ji bilo do pomenka bolj kot kadarkoli doslej, kar je novost zame, »kakor da bi se ji misli zarile v neko grdo žalost, več.«

Bogdan je racaje, z oteklimi nogami kot Ojdip, gazil gozdu naproti, meni pa je žalost branila in nisem popustila vse dotlej, dokler ni zamrmral nečesa, kar je bilo morebiti opravičilo; ali pa tudi ne.

»Če si že to storila, se poberiva odtod,« je zamomljal razorožujoče in stopila sem v njegove stopinje, željna smrti, ki sem se ji iztrgala pred nekaj minutami, vsa v brezdanji črni bolečini nesrečne prve ljubezni. To sem zdajle, ta hip, bila sposobna nekako podoživeti in presunilo me je kot takrat, kdo ve zakaj.

Kdo ve zakaj.

»Ne utegnem te klistirati, da mi povej, pa tudi slutim, da mi ne bi,« je slišati malce živčen glas Tani in vem, da ji je nelagodno, ker ne ve, kaj se bo primerilo ta večer.

Doslej ji je šlo zelo gladko.

Mogoče preveč.

Kar je hotela, je dobila takoj, ko je iztegnila roko.

»Mislim, da zdajle tvoje misli zlovešče prhutajo nad mano,« seže Tani v najin molk. Videti je, da je vendarle globoko v sebi nemirna. Njena nenavadna želja po klepetu je kot droben, žuboreč studenček, ki ga opaziš šele, kadar si žalosten. Ali nesrečen.

Kakor jaz.

Moja navezanost na Anka je tolikšna, da jo moram prekrivati z molkom, navideznimi plehkostmi v pomenku, z bedastimi skoki daleč v preteklost, kjer prežijo žrela. Kjer ni odgovorov, pač pa le v zasedah nova vprašanja.

Anko ima tako prijazne temne oči.

Ljubezniv, malce mozoljast obraz.

Kadar se priklati po dolgem času s puloverjem okoli pasu, z odpeto karirasto rdeče-črno srnjco, je prav tak, kot je bil tedaj, ko je imel štiri leta in je stikal za čisto sleherno rečjo, naj je bila še tako nezanimiva.

In psi so ga imeli radi.

Rinili so za njim kot obsedeni. Tudi volčjaki, ki so sicer nenehno renče kazali ostre zobe.

Anko se ni brigal za to, sedel je med pse in si jih v hipu pokoril. Dreser, odrevenel od groze, je bil zmožen komaj ene same kamnite besede. Toda psi so lizali Anku ročice in kamnita beseda je bila odveč.

»Ne vem, kakšen otrok je to,« je rekel dreser, ko je Anko odcapljal k nama. »Čisto poseben otrok,« sem rekla in zares me ni bilo strah, kajti ko bi me bilo, bi planila za Ankom med pse in ga pokrila s svojim telesom.

»Ampak še zmerom sem čisto trd,« je zatrjeval dreser in se obrnil h grmovju, ne da bi se spomnil na dostojnost, ko si je z drhtečo roko odpenjal hlače.

»Tudi meni boš kupila takega psa,« je mirno opomnil Anko, ko sva se počasi izgubljala vzdolž potočka po dolinici za mestom, kamor si zadnje čase nihče več ni drznil, ker so psi tulili tako presunljivo dneve in noči in se trgali z verige, kadar so zaslutili živo dušo.

»Anko, kdo pa bo skrbel zanj?«

»Jaz,« je prijazno rekel in podrsal z mokasinom po vlažni pomladni travi, iz katere so že silile vetrnice.

»Toda ti boš šel nekoč v šolo, čez dobri dve leti,« sem rahlo ugovarjala, kajti zares ugovarjati Anku sploh ni bilo mogoče.

»Kaj se vznemirjaš, bo že nekako,« je končal pomenek, ker so ga jele zanimati najprej vrbove mačice, nato pa kamenčki, ki se je čeznje prekuceval potok.

Toda psa ni bilo k nam.

Preden je Anko obudil svojo zahtevo, se je zares zaljubil v jame. Simon ga je vzel s seboj na izlet v eno takih manj znanih podzemskih jam in s tem se je zanimanje za gornji svet za Anka zožilo, prevzetost nad spodnjim pa orjaško razrasla.

»Nikar mu ne jemlji te lepote,« je osorno zavračal Simon moj odpor in celo ogorčenost, ko se je Anko preprosto odločil za jamarstvo.

»Mogoče je predober za svet, ki v njem živi, ki je razočaral tebe, mene; občutljiv je in doli bo srečen.«

Ko sem se spustila z Ankom, ker Simona ni več bilo vedno doma, prvikrat v jamo, mi je bilo neutegoma jasno, da je zmagal.

»No, vidiš, mama,« je samo ljubeznivo sunil svojo roko pod mojo in mi pomahal v slovo, kajti jaz sem morala v šolo, njemu pa je bil dan v užitek še poldrugi dan.

Tedaj je imel skoraj deset let.

Ko je dopolnil devetnajst let, je njegov oče, moj mož Simon, spremenil svoje življenjske navade. Iz diplomata se je prelevil v gospodarstvenika. Uspešno. Toda moral se je v glavnem odreči domu in nam.

In to je tudi storil.

Bržčas niti ne posebno težko.

Tako se je tudi zelo naglo navadil na nebo.

»Zemlja mi je postala zoprna — saj si lahko misliš, zakaj,« je mirno preudarjal, preden je postavil piko na konec stavka. »Svet pod nami sem predal Anku — in prepričan sem, da je prišel v najboljše roke. Zdaj se bom podal v zrak — dokler mi ne bo presedel, bo pač šlo nekako. Potem pa — no, potem bomo pa videli.«

Mislila sem, da je nameraval reči: Dom imam zmerom na voljo. Tam me bo pač zmerom čakalo vse tisto, kar sem pustil v njem.

Seveda je utegnil misliti tudi kako drugače. Predvsem pa je želel zbežati na tisto stran neba, kjer še ni bil in kjer bi bil varen. Varen — kot ni bil doslej nikjer pred ničemer.

»Kot kaže, se Simon še vedno čuti varnega med oblaki,« pravim, čeprav vem, da Tani ne zanima, kod se sprehajam s svojimi mislimi, kako se mi zapletajo. To je zdaj skok vstran, na to pa se ona ne lepi.

»Nekoč se bo že naveličal,« odvrne in si zmasira svoj sloki bok, ki iz njega štrli kost kot pri sestradenm psu.

»Malo bi se morala porediti,« mislim glasno.

Ne zdi se ji vredno potruditi in najti besedo v odgovor.

Potihoma si zabruna nekak napev, jaz pa si želim, da bi Anko prišel zares, ali pa bi izza vogala — od ribiških mrež sem — zavil dragi polkovnik Fon. Njen oče.

Toda ker je zdajle morebiti na največji celini, je to nemogoče. Ni pa nemogoče, da se prikaže Anko.

»Glej, kdo prihaja,« mirno požvižga Tani in nakaže s komolcem.

»Vedela sem, da sta tu,« pravi Mana in stiska k sebi golo Savino, kar pomeni, da je prispela sama in da moj starejši sin Primož ni mogel dobiti dopusta ali pa vneto študira za katero svojih predavanj na faksu. Znano mi je, da slovi po njih, in včasih me to veseli.

Vendar ne zmerom.

Kadar me preočitno spominja na polkovnika, že ne. In kadar se posveča študijskim zadevam, je natanko tak, kot je bil Bogdan. In to me razpali. Četudi je morebiti pa zgolj moja čista domišljija.

»Saj se ti ni bilo treba niti preveč truditi,« zamrmra Tani in se oglato nasmehne Savini, ki se imata z njo radi, ne da bi sami vedeli, kaj ju veže drugo na drugo.

Ampak veže ju.

Že oblika obraza, na primer.

Ali brezbržnost v obnašanju, ki sicer ni značilnost triletnih otrok, je pa temeljna poteza v značaju družine Fon.

»Pridi sem k meni, kozica,« se iztegne po njej Tani.

»Primož mora jutri odleteti nekam na zahod,« malomarno pojasni Mana in zadržuje solze.

Kako je ta svet zapleten, ko bi ne bilo treba, da bi bil tako, kot je, mislim in gledam proč, da mi ne bi bilo treba biti nerodno zaradi drgetajočih Maninih vek, slanih kapljic na koncih trepalnic, podrhtavajoče bradice z za-

nimivo jamico natanko v sredini — skratka, naš Primož je imel prekleto srečo, ko je staknil Mano. Pravzaprav še danes ne vem, kdo je staknil koga, toda s Tani veva, da je imel lep trenutek sreče.

»Če imaš kakšen opravke, ki se mu ne moreš ogniti, kar prepusti deklinico meni in pojdi,« pravim z negibnim obrazom.

Koliko ur je vozila do semkaj? Če je divjala, najmanj štiri. Savina je od strahu mokra, kajti po tej plati ne sodi v naš čas, avta ne mara in vso pot trepeče od strahu. Toda njeni materi se je mudilo in važno je, da je prispela brez praske, da se zdaj lahko vrne in da bo Savina nocej spala pri meni, tik ob mojem telesu, da bom mislila na njen obrazek, na Bogdana, na Simona, na Primoža in hrepenela po Anku, če ga ne bo, držala fige za Tani; je res samo za las manjkalo, pa bi bila Tani moja hči? Moral je biti grozno debel las, se porogam.

In potem bi ne bila Ankova žena.

Nikoli ne bom mogla zares preboleti tega dejstva, razcepljenega v dve grdi polovici, ki me obe bodeta, gnijeta v meni.

»Vrag pocitraj vse skupaj,« se namrdne Tani za Mano, ki odvihra, kot bi jo podila burja.

Savina se skobaca na noge in se s svojo otroško kanglico napoti k obali, kajti mogoče se v taki vročini ne boji vode, ona se namreč boji tudi vode, mika pa jo, da bi preganjala razpoke in točila potočke, delala jezerca in vse to v lepem zaledju, na varnem.

Od koga neki je podedovala to svojo značajsko potezo, ko je njen ded veljal vendar za zgled hrabrosti?

»Takšni ne umro!«

Na njegovem spomeniku piše tako.

Nagrobnem namreč.

Žalujoci ostali so ga dali postaviti, dokler so verjeli, da jim ga je ugrabila smrt. Preden so sprevideli svojo zmoto, so pomrli in njemu je bil nagrobnik nemara tako všeč, da ga je pustil za svoje vnuke.

Odkrila sva ga čisto po pomoti.

In za javnost je trdil, da je imel soimenjaka, sorodnika, nekakšnega bratranca, ki je padel kot kurir in edini sin.

Nekajkrat me je popeljal na tisto pokopališče. Vedel je, da v njem nihče ne bo prepoznal skromnega, navdušenega, bojevitega mladeniča višjega letnika v pumparicah in skromnem vetrnem jopiču, ki se je s kolesom vozil v gimnazijo in medpotoma oddajal odjemalcem mleko v bogatejših hišah ob poti.

Ni se prevaril in jaz, ki sem ga občudovala, sem občudovala tudi to njegovo hrabrost, kajti tedaj še nisem vedela, da je marsikje na svetu navada, da še zaživa vklešejo imena vseh bodočih obljudovalcev groba. Zaradi varnosti.

In zaradi občutka zanesljivosti.

Morebiti je Bogdan medtem že odločil, da bo to v resnici njegov grob. Ampak Tani sem zamolčala svojo jedkost, vsaj to, posrečilo se mi je in morebiti ne bo nikoli pogledala čez plot.

Ko bi Anko vsaj ne prišel nocoj.

Zdaj že ne.

Zakaj neki sem ga vzporejala z mladim Bogdanom? Nečimrnost?

»An — a, pomagaj mi,« sili vame Savina. Vsa nevoljna, brez maske na obrazu, nalivam v kotanjice vodo iz kanglice in globoko v meni pod mirom obličja kuha silovita razkačenost.

Moram se obvladati.

Ne smem dovoliti.

Sreča, da sem Anku kazala samo svojo ljubezen, nisem pa dodajala temu one druge, zakopane, Fonom namenjene. Tako je ostala izvirna in čista.

Vendar se je fonovska kri le zmešala z mojo in našo.

Naključje ali ne?

Kot da nisem sama napeljala Tani k Anku, za vraga! Zakaj pa sem jo po svoji lastni volji sprejela v svoj razred, kaj? In nisem zavrnila Ankove prošnje, da bi ne ozvočil dvorane, ker da mora v neko svojo novo prekleto jamo, kar bi bilo vsekakor neprimerno pravilneje. Ne, kar lepo potisnila sem ga pred Tani, kot bi ne vedela, da se bo zacopal vanjo, saj je moj sin, moj sin, jaz sem se zagledala v Bogdana in nasilno želim biti taka prismojena trapa vse življenje; toda pahnti še svojega najljubšega človeka v bedast in nesmiseln zakon, kot da.

»An — a, hitreje nalivaj, voda kar sproti pije,« pravi Savina, govori po moji zaslugi neverjetno pravilno, počasi sicer, a pravilno, da sem lahko ponosna, čeprav nisem, ker mi ni kaj prida mar tega, opravljam pač svoj poklic, tudi pri vnukinji, nekaj je narobe v vsem skupaj, vsi se lovimo kot večje okoli zatemnjene svetilke; ne, narobe, potujemo in plešemo grdi mrtvaški ples na nebu, na zemlji, pod njo, mimo oblakov in čez morja.

»An — a, zakaj jokaš?«

»Saj ne jokam,« jezno zahlipam in si otarem oči, vem, da sem vsaj za dva dimnikarja, Savina se veseli mojega zamazanega obraza, namaže se še sama, sonce počasi zahaja, Anka ni, upam, da ga ne bo.